

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN KULLANDIKLARI ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Yrd. Doç. Dr. Gülhan GÜVEN*
Uzm. Psikolog Seda TAN***

Arş. Gör. Berat AHI**
Öğr. Gör. Rıdvan KARABULUT****

Öz

Araştırmanın amacı, MEB'e bağlı bağımsız anaokulu ve anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin öğretim yöntemleri hakkındaki görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden biri olan olgubilim çalışmasıdır. Araştırma kapsamında veriler görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Araştırmada verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ve Kayseri'de devlet anaokulu ve anasınıflarında görev yapan 31 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini gerekli gördükleri; özel öğretim yöntemlerinden en çok drama ve beyin fırtınası tekniğini kullandıkları; özel öğretim yöntemlerinin çocukların başta kalıcı öğrenmeyi sağlama, yaratıcı düşünmeyi geliştirme vb. yönlerine fayda sağladığı; öğretmenlerin özel öğrenme yöntemlerini kullanma gerekçelerinin olumsuz davranışları önlemek olduğu ve öğretmenlerin, özel öğretim yöntemlerini uygularken çocukların dikkatlerinin çabuk dağılması, süre ve materyal sıkıntısı yaşandığı, ailelerin sürece yeterince katılmadığı yönünde sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Özel Öğretim Yöntemleri.

PRESCHOOL TEACHERS' OPINIONS ABOUT TEACHING METHODS

Abstract

The purpose of this study is to deliver the opinions of preschool teachers, who work in public preschools, about teaching methods. The study follows phenomenological method which is a qualitative research technique. Data are collected with interview technique. In this study in order to collect data, semi structured interview form prepared by researchers is used. The study group consists of 31 preschool teachers who work in public preschools in Ankara and Kayseri. As a result of this study it is found that preschool

* Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

** Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü.

*** Turgut Özal Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Ana Bilim Dalı.

**** Erciyes Üniversitesi, SMYO, Çocuk Gelişimi Bölümü.

teachers consider special teaching methods necessary; they use mostly drama and brain storming techniques; they think that special teaching methods are beneficial for permanent learning and creative thinking; the purpose of applying special teaching methods is to prevent negative behaviors; and teachers face problems while applying special teaching methods such as distraction of children, time and material shortage, and lack of participation of families.

Key Words: Preschool education, phenomenological methods.

1. GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir.¹ Erken çocukluk dönemi olarak da adlandırılan okul öncesi dönemde, çocuklar çevresel uyarıcıya ihtiyacı daha fazla olduğu, temel kavramları ve bilimsel süreç becerilerini kazandıkları, nörolojik gelişimlerinin en üst düzeyde olduğu deneyimlerle dolu bir süreçten geçmektedirler.²

Öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda davranışlarında oluşan kalıcı ve izli değişikliklerdir. Öğrenme ile bireyin davranışlarında bir değişim meydana gelir, bu değişim kalıcı olur, kendi yaşantısı sonucunda meydana gelir ve süreklilik özelliği vardır.³ Öğrenme yaşam boyu gerçekleşen bir süreçtir. Öğrenmelerin bir kısmı bireyin duyu organları yolu ile kendiliğinden gerçekleşirken, bazı öğrenmeler, bireyin çevresindeki bazı kişilerin çabası ve kasıtlı etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Okul öncesi dönemi ise öğrenmenin kasıtlı olduğu dönemin başlangıcıdır. Öğrenmenin kasıtlı olduğu bu dönemde okul öncesi öğretmenleri çeşitli yöntem ve teknikleri, metotları kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirmeye çalışabilirler.⁴

Öğrenme temelli değerlendirildiğinde her çocuğun gelişim hızı kendine özeldir. Her çocuktaki öğrenme stili de farklılık göstermektedir. Çocukların buldukları ortamdan en üst düzeyde yararlanabilmesi için eğitim programlarında

¹ Neriman Aral, *Öğretmen rehber kitabı, okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*, Ya-Pa Yay., İstanbul 2000.

²Fontaine N. S., Torre, L. D., Grafwallner, R. & Underhill, B, *Increasing quality in early care and learning environments. Early Child Development And Care, 2006, 176, (2), 157-169.*

³ Tanju Gürkan, *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, R. Zembat (Editör), Okul Öncesi Eğitim Programı, Anı Yayıncılık, Birinci Baskı, 2010, ss. 35-60.

⁴ Gülden Uyanık Balat, *Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri*, R. Zembat (Editör). *Okul Öncesi Eğitimde Anlatım, Tartışma, Soru Cevap, Örnek Olay, Gezi Gözlem Ve Gösteri Öğretim Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Birinci Baskı, 2010, ss. 155-284.

yer alan etkinliklerin çok farklı, çeşitte yöntem ve tekniklerle gerçekleştirilmesi önemlidir. Okul öncesi dönemdeki çocukların da planlı, programlı ve farklı yöntem ve tekniklerin bir arada kullanıldığı etkinlikler aracılığıyla öğrenme deneyimlerinin sağlanması gerekmektedir.⁵

Okulöncesi eğitiminde kullanılan özel öğretim yöntemleri alanyazında geniş bir yelpazede değerlendirilmektedir. Bu yöntemlerden “*drama tekniği*”, herhangi bir olayı, hikâyeyi ve konuyu; doğaçlama, rol oynama, pandomim gibi tekniklerden yararlanarak, bir grupla ve grup üyelerinin yaşantılarından yola çıkarak canlandırma olarak uygulanmaktadır.⁶ Yapılan araştırmalarda eğitimde dramanın çocukların sosyal-duygusal gelişimlerini, benlik kavramı gelişimlerini, muhakeme ve işlem becerilerini, karar verme becerilerini, yaratıcı düşünme becerilerini, bakış açısı alma becerilerini, sosyal becerilerini, kavrama düzeylerini olumlu yönde etkilediği bulunmuştur. Dramaya oldukça benzeyen “*Sıcak sandalye etkinliği*”, soru sorma, tartışma, görüşme yapma, danışma ve yaratıcılığın gelişiminde kullanılan bir yöntemdir. Uygulanmasında belirlenen konu doğrultusunda grup üyelerinden bir kişi konuşma yapmakta ve diğer grup üyeleri konuşmacıya konu doğrultusunda soru sorarak tartışmaları sağlanmaktadır. Oyunun temel alındığı “*oyun temelli öğrenme tekniği*” nde ise; serbest oyun ortamında belli kazanımlara yönelik olarak öğretmen tarafından yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış ortamlarda çocuğun öğrenmesi sağlanmaktadır.⁷

Yaratıcı tekniklerin en bilineni olan “*beyin fırtınası tekniği*”; çocukların bir kavram ya da problem hakkında hiçbir kısıtlamaya tabi olmadan akıllarına gelen fikir ve kavramları serbestçe dile getirdikleri bir grup çalışmasıdır. Bu uygulama alternatif düşünebilmeyi ve farklı bakış açılarının oluşmasını sağlamaktadır.⁸

Soyut bilgilerin somut hale getirilerek çocuklara aktarılması ve çocukların aktif olduğu stratejilerin kullanılması gerekmektedir. “*Analoji tekniği*” de bu

⁵ Fatma Alisinanoğlu(Editör), *Okul öncesi Dönemde Özel Öğretim Yöntemleri*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2010.

⁶H. Ö Adıgüzel, Yaratıcı drama derslerine (okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 2006, 1(2), s. 7-11.

⁷ E.Aslan *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008; Metin Güven *Dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal- duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi 1999; N. McCaslin. *Creative drama in the clasroom and beyond*, Pearson Education, USA 2006.

⁸ Y. Özözer, *Ne parlak fikir: yaratıcı düşünme yöntemleri*, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2004.

amaçla kullanılabilir yöntemlerden biridir. Analoji, bilinmeyen bir olayı bilinen bir olayın koşullarında düşünerek, iki olay arasında karşılaştırma yaparak ve ilişkiler kurarak, bilinmeyen olayı anlama sürecidir⁹. “Öyküleştirme yöntemi” ise; çocukların bilgi ve becerilerine bağlı olarak bu bilgi ve beceriler üzerine yenilerinin inşa edilmesidir. Yöntem bir problem teşkil eder ve çocuklara soruların cevaplarını vermektense onlara soru sorarak çocuğun yapılandırıcılığını ve yaratıcılığını destekler.¹⁰

Literatürde, öğretmenlerin kullandıkları farklı tekniklerle bazı değişkenlerin ilişkilerinin araştırıldığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin sohbet ve hikaye etkinliklerini uygularken kullanmayı tercih ettikleri yöntem ve teknikleri değerlendirildiği bir araştırmada, resmi ve özel kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin sohbet ve hikaye etkinliklerini uygularken çoğunlukla anlatım ve soru- cevap yöntemlerini kullandıkları görülmüştür. Bunun yanı sıra her iki kurumda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin hikaye etkinliğinde tartışma, problem çözme, gösteri ve rol oynama yöntemleri; sohbet etkinliğinde ise tartışma, problem çözme, laboratuvar ve rol oynama yöntemlerine hiç yer vermedikleri görülmüştür. Farklı bir araştırmada, öğretmenlerin düşünme stilleriyle fen etkinliklerinde kullandıkları yöntemler arasındaki ilişkiye bakılmış; öğretmenlerin fen eğitimine yönelik tutumları rasyonel düşünme stili ile ilişkili bulunurken yaşantısal düşünme stili ile ilişkili olmadığı saptanmıştır.¹¹

Okulöncesinde fen eğitiminde kullanılan metotlarla ilgili bir çalışmada; çalışmaya katılan öğretmenlerden % 9,62’si proje çalışmalarına yer verirken, % 5,77’si Drama, Eğitici oyuncaklarla oynama ve TV ve Video’yu kullandıklarını belirtmişlerdir. (Kıldan ve Pekdaş 2009). Öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin değerlendirildiği bir çalışmada da; mesleki kıdem, yaş, eğitim düzeyleri, çalıştıkları kurumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.¹²

Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, okul öncesi öğretmenlerin farklı etkinliklerde, çocukların özelliklerine uygun yöntem ve teknikleri bilmesi ve

⁹ F. Şahin, *Okulöncesi öğretmenlerin fen kavramlarını öğretiminde kullandıkları metodların tespiti*, II. Ulusal Fen Bilimleri Sempozyumu Bildirileri, Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1996, s. 74-90.

¹⁰ Rengin Zembat. Nitelik açısından okul öncesi eğitim kurumları ve ilgili bir araştırma, *Atatürk Eğitim Fakültesi*, Yayın No: 40, İstanbul 2001.

¹¹ T. Zülfiyar Okul öncesi eğitim etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin ve tekniklerinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.2004.

¹² E. Çelik, A. Çağdaş *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi: 23, 2010.

uygulanmasının önemi ön plana çıkmaktadır. Literatürde okul öncesi öğretmenlerin özel öğretim yöntemleri uygulamalarına yönelik yeterli araştırma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmamızda okulöncesi dönemdeki öğretmenlerin sıklıkla hangi öğretim yöntemlerini kullandıklarının belirlenmesi, bu yöntemlere ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

Amaç

Araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri hakkında görüşlerini almaktır. Bu temel amaç kapsamında belirlenen alt amaçlar şunlardır:

1. Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri gerekli midir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin en sık kullandığı özel öğretim yöntemi hangisidir?
3. Okul öncesi öğretmenleri özel öğretim yöntemlerini hangi durumlarda kullanılıyor?
4. Öğretim yöntemlerinin sağladığı yararlar nelerdir?
5. Yöntemleri uygularken karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden biri olan olgu bilim çalışmasıdır. Olgu bilim, bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma desenidir.¹³ Bu çalışmada da okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada, yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu ile toplanan verilere betimsel analiz yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular, hem kavramlar ve temalar ortaya çıkarılarak hem de katılımcıların verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılar yapılarak raporlaştırılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ve Kayseri’de MEB’e bağlı bağımsız anasınıflarında görev yapan 31 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008), bu yöntemin araştırmaya hız ve pratiklik kazandırdığını ifade etmektedir. Görüşmeler, öğretmenlerden alınan randevular doğrultusunda

¹³ A. Yıldırım ve H. Şimşek, *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (7. Baskı), Seçkin Yayınevi, Ankara 2008.

gerçekleştirilmiştir. Her görüşme 20 ile 40 dakika arası sürmüştür. Tüm görüşmeler 25 gün içerisinde tamamlanmıştır. Katılımcılara görüşme formu verilmiştir.

Tablo 1 : Katılımcıların Demografik Özellikleri

| Demografik Özellikler | f | % |
|------------------------------------|----------|----------|
| Cinsiyet | | |
| Kadın | 31 | 100 |
| (Katılımcıların tamamı bayandır) | | |
| Yaş | | |
| 35'ten küçük | 21 | |
| 36-40 | 8 | |
| 41-45 | 2 | |
| En Son Mezun Olduğu Program | | |
| Lise | 0 | |
| Önlisans | 0 | |
| Lisans | 29 | |
| Yüksek Lisans | 2 | |
| Doktora | 0 | |
| Mezun Olduğu Bölüm | | |
| Okul Öncesi Eğitim | 11 | |
| Çocuk Gelişimi | 18 | |
| Diğer | 2 | |
| Meslek Kıdemi | | |
| 1 yıldan az | 0 | |
| 1-5 yıl | 23 | |
| 6-10 yıl | 1 | |
| 11-15 yıl | 5 | |
| 16-20 yıl | 2 | |

2.3. Veri toplama aracının geliştirilmesi

Veri toplama aracı, katılımcıların kişisel bilgilerinin ve okullarına ilişkin sayısal bilgilerin toplandığı ilk bölüm ve katılımcı okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri hakkındaki görüşleri, yöntemin faydaları, hangi yöntemi kullandıkları ve yöntemleri kullanırlarken karşılaştıkları sorunları belirtmelerinin istendiği ikinci bölüm olmak üzere, toplam iki bölümden oluşan bir görüşme formudur. Araç, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup, 36-72 aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programı ve mevcut alanyazın taramalarından yararlanılarak oluşturulan toplam 5 adet yarı yapılandırılmış sorudan oluşmaktadır.

2.4. Verilerin analizi

Verilerin çözümlenmesi sürecinde öğretmenlerin demografik özellikleri frekans dağılımları şeklinde betimlenmiştir. Alt problemler esas alınarak veriler gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgular aracılığıyla görüşler ortaya konmuştur. Görüşmeler ile elde edilen veriler, görüşmelerden alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın veri işleme sürecinde içerik analizi yapılarak kodlar oluşturulmuş, daha önceden belirlenen kavramların yanı sıra verilerin kodlanması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Ardından kodları genel düzeyde açıklayan temalar belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

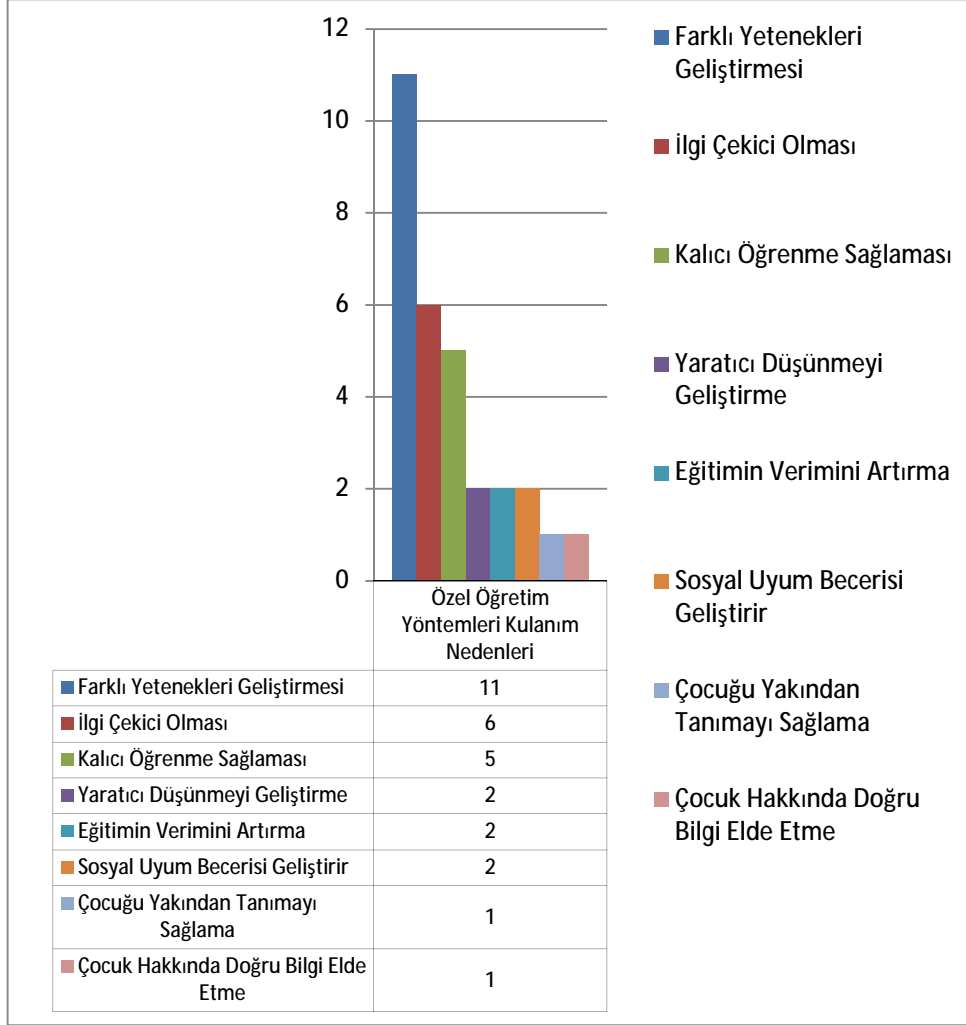
3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırma kapsamında çalışma grubu ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler alt amaçlara göre sırasıyla verilmiştir. Buna göre;

3.1.Özel Öğretim Yöntemlerinin Gerekliliği ve Nedenleri

Çalışma grubunda yer alan 31 öğretmenin hepsi okul öncesi eğitim kurumlarında çocuklara özel öğretim yöntemlerinin kullanılarak eğitim vermenin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmelerde bunun nedenleri ve nedenlerine yönelik yaptıkları vurgular Grafik 1’de gösterilmiştir.

Grafik 1. Özel Öğretim Yöntemleri Kullanımının Nedenleri ve Vurgulanma Sayısı



Grafik 1 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmenler, özel öğretim yöntemlerinin çocuğun farklı yeteneklerini geliştirdiği ve bu yeteneklerin gelişimine fırsat verdiğini 11 kez vurgulamışlardır. Öğretmenlerden bazılarının görüşleri şöyledir:

“Farklı yetenekteki çocuklara yeteneklerini sergileyebilecekleri uygun ortamı sağlar...” (Ö5)

“Farklı gelişim alanlarında farklı yetenekleri olan çocuklara etkili öğretim için gereklidir.” (Ö9)

“(…) Çocuklar farklı özellikler taşıyan bir birey olduğu için farklı öğretim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretimin çeşitli yöntemlerle zenginleştirilmesi çocukların farklı özelliklerini ve gelişimlerini destekleyici olacaktır.” (Ö10)

“Her çocuk farklı olduğu için özel öğretim yöntemi gereklidir. Farklı çocukların farklı özellikleri olur. Bu yöntemler çocukların farklı özelliklerini sergileyebilmeleri ve onları geliştirebilmesi için fırsattır.” (Ö14)

“(…) birbirinden farklı kişiliklere, kapasiteye, aile kültürüne sahip çocuklarla karşılaşmaktayız. Bunların hepsinin farklı yetenekleri var. Teknikler bu yetenekleri göstermeleri için imkân sağlıyor.” (Ö26)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin üzerinde en çok durdukları bir diğer neden ise özel öğretim yöntemlerinin çocuğun ilgisini çekici nitelikte olduğudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şunlardır:

“(…) Çocukların farklı yollar kullanması çocukların ilgisini çekmekte ve daha iyi bir eğitim ortamı sağlamaktadır. (Ö2).

“(…) çocukların yaşları gereği ilgileri çabuk dağılıyor. Ama; özel öğretim yöntemleri sayesinde etkinlikler daha ilgi çekici bir hal alıyor (…)” (Ö3)

“(…) farklı yöntem ve tekniklerle çocukların ilgisini toplayarak öğrenimlerinin olumlu yönde arttığını düşünüyorum. (…)” (Ö7)

“Çocukların iç dünyalarına girebilmek ve onların isteklerini anlayarak ilgilerini çekebilmek gereklidir. Özel öğretim yöntemleri çocukların ilgisini çekiyor. (…)” (Ö24)

“(…) çünkü ne kadar çok farklı teknik kullanırsam çocuklarının daha ilgili derse katıldıklarını ve zevkli bir ortamın oluştuğunu anlıyorum.” (Ö28)

Çalışma grubundaki öğretmenler özel öğretim yöntemlerinin kalıcı öğrenmeyi sağladığı yönünde beş kez görüş bildirmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

“Özel öğretim yöntemi kullanılmadan düz anlatım tekniği ile kalıcılık sağlanmıyor. Özel öğretim yöntemleri bilgilerin kalıcı olmasını sağlıyor.” (Ö8)

“(…) Çünkü çocukların bireysel ihtiyaçları, öğrenme hızları birbirinden farklı, zeka alanlarını da düşündüğümüzde farklı özel öğretim tekniklerini kullanmak hem öğrenmeyi kalıcı hale getirir hem de (…)” (Ö19)

“(…) zaman zaman özel öğretim yöntemlerinin kullanılması kazandırılmak istenenin içselleştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması bakımından daha yararlı olabilir diye düşünüyorum.” (Ö20)

Çalışma grubunda yer alan öğretmenler yukarıda belirtilen gerekçeler dışında ikişer kez ‘yaratıcı düşünmeyi geliştirme’, ‘eğitimin verimini artırma’ ve ‘sosyal uyum becerisi geliştirme’ yönünde vurgu yapmışlardır. Yine araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri, özel öğretim yöntemlerinin ‘çocuğu yakından tanımayı sağlama’ ve ‘çocuk hakkında doğru bilgi elde etme’ açısından faydalı olduğu yönünde birer kez görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

“Özel öğretim yöntemlerinin okul öncesinde kullanımı sayesinde eğitim ve öğretim daha verimli olmaktadır.” (Ö1) (Eğitimin verimini artırma)

“Farklı bakış açısı geliştirmek için yaratıcı düşünmeyi geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri gereklidir.” (Ö11) (Yaratıcı düşünmeyi geliştirme)

“(…) Çocukların kendilerini ifade edebilmeleri ve sosyal çevrelerine uyum sağlayabilmeleri için gerekli yöntemlerdir (...)” (Ö29) (Sosyal uyum becerisi geliştirme)

“(…) Çocuğu daha yakından tanımak ve ilgi alanlarını ortaya çıkarmak için gereklidir.” (Ö4) (Çocuğu yakından tanımayı sağlama)

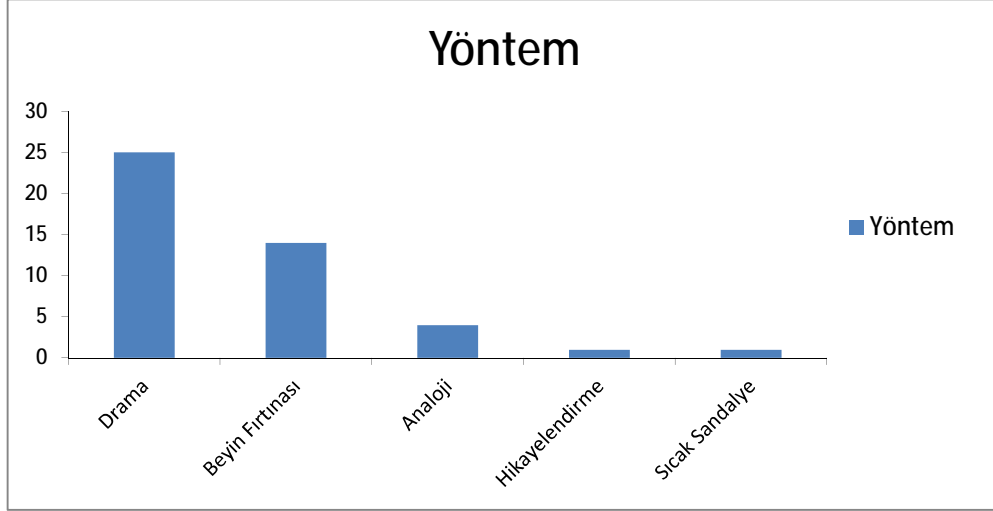
“Çocuklarımızın yaş grupları küçük. Her zaman haklarında doğru ve net bilgi alamıyoruz. Bu yöntemler çocuğun hakkında gerçek bilgileri edinmemizde bizlere yardımcı oluyor.” (Ö30) (Çocuk hakkında doğru bilgi elde etme)

Tüm bu bulgular ışığında çalışma grubuna dahil olan okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini, alanyazında belirtilen gerekçelerle uygun olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenler özel öğretim yöntemleri kullanımına yönelik olarak sırasıyla en çok ‘farklı yetenekleri geliştirmesi’, ‘ilgi çekici olması’ ve ‘kalıcı öğrenme sağlama’ yönünde vurgu yapmıştır. Bu bulgular özel öğretim yöntemlerinin alanyazında en çok karşılaşılan özelliklerindedir. Buna göre çalışmadan elde edilen bulgular ile alanyazında ki bilgiler birbirleriyle örtüşmektedir.

3.2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin En Sık Kullandığı Özel Öğretim Yöntemi

Araştırma kapsamında çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerine en sık kullandıkları özel öğretim yöntemi ve bunun nedenleri sorulmuştur. Bu soru kapsamında elde edilen veriler Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Okul Öncesi Öğretmenlerinin En Sık Kullandığı Özel Yöntemleri



Grafik 2 incelendiğinde çalışma grubuna alınan 25 öğretmenin tanesi özel öğretim yöntemi olarak Drama tekniğini kullandığını görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin 14'ü Beyin Fırtınası tekniğini sık kullandığı özel öğretim yöntemlerinden biri belirtilmiştir. Analoji tekniğini sık kullandığını belirten dört öğretmen bulunmaktadır. Katılımcı öğretmenler birer kez Öyküleştirme ve Sıcak Sandalye tekniğini sık kullandığı yönünde görüş beyan etmişlerdir. Kıldan ve Pekdaş (2009)¹⁴ fen öğretiminde kullanılan yöntemlere dair yaptıkları çalışmada drama yönteminin sık kullanılan yöntemlerden biri olduğunu tespit etmişlerdir. Yapılan bu araştırma sonucunda da okul öncesi öğretmenleri de drama tekniğini sıklıkla kullandıkları anlaşılmıştır. Araştırmanın bulguları paralellik göstermektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin bu teknikleri kullanmalarına yönelik gerekçeleri hakkındaki görüşleri aşağıda belirtilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri;

“(…) çocuklar kendilerini drama yöntemi ile daha iyi ifade edebiliyorlar.”
(Ö5, Ö28) (Drama tekniği)

“Drama hem eğlenceli hem de öğrendiklerini uygulama fırsatı sağlıyor.”
(Ö8) (Drama tekniği)

¹⁴ O. Kıldan, M. Pekdaş. Erken Çocukluk Döneminde Fen ve Doğa İle İlgili Konuların Öğretilmesinde Okulöncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 2009 Dergisi (KEFAD)*; 10(1): 113-127.

“Çocukların yaratıcılığını geliştirdiği için drama yöntemini tercih ediyorum.” (Ö10, Ö12) (Drama tekniği)

“(…) dramayı uygulaması diğer tekniklere göre kolay olduğundan drama tekniğini çok sık kullanıyorum.” (Ö16) (Drama tekniği)

“Drama tekniği çocukların dikkatini topluyor.” (Ö22) (Drama tekniği)

“Dramayı kullanıyorum daha çok. Dramayı seçme nedenim hem ekonomik hem de çocuklara ulaşma konusunda dikkat çekiyor. Yaparak yaşayarak öğrenmede, öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor.” (Ö19) (Drama tekniği)

“Beyin fırtınası tekniğini çocukların görüşlerini anlamak ve onlara konuşma fırsatı yaratmak amacıyla sık sık kullanıyorum.” (Ö1) (Beyin Fırtınası tekniği)

“(…) Beş yaş grubunda bu teknikle çocukların ne anladıklarını öğrenmek hakkında kendime geri bilgi veriyorum.” (Ö7) (Beyin Fırtınası tekniği)

“Çocukların yaratıcılıklarını geliştirdiği ve kendilerini daha rahat ifade edebildikleri için beyin fırtınası tekniğini kullanıyorum.” (Ö10) (Beyin Fırtınası tekniği)

“Her şeyi daha çok tekrarlamaya çalışıyorum. Önce öğrendiklerini hatırlamaları için mutlaka beyin fırtınası yaptırıyorum (...)” (Ö21) (Beyin Fırtınası tekniği)

“En sık analogi yöntemini kullanıyorum. Bunu da genellikle kavram öğretimini kolaylaştırmak için yapıyorum.” (Ö11) (Analoji tekniği)

“Analoji çocukların çok eğlendikleri ve konuyu çok iyi anladıkları bir teknik olduğundan sıklıkla kullanıyorum.” (Ö25) (Analoji tekniği)

“Hikayeleştirme onların hayal dünyalarına girebilmek, sevdirmek ve öğrendikleri bilgileri kendilerine yakın ve ulaşılabilir olduklarını hissettirmek için kullandığım bir tekniktir. Bütün bunlar çocukta konularla alakalı ilgi ve merak uyandırmaktadır.” (Ö24) (Öyküleştirme-Hikaye tekniği)

“Sıcak sandalye, çocukla bireysel olarak diyaloga geçmeyi sağladığı için çocuğun fikirlerini aktif şekilde sunmasını sağlıyor.” (Ö29) (Sıcak Sandalye tekniği) şeklinde oluşmaktadır.

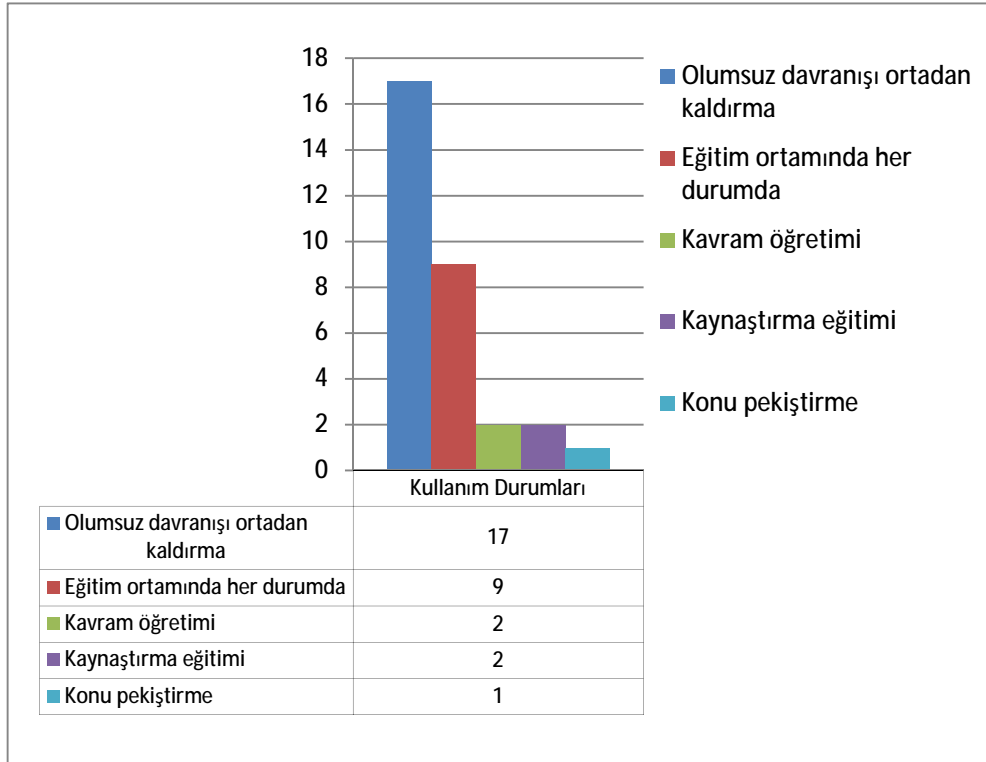
Bu bulgular ışığında drama tekniğinin çok sık kullanılması bu yöntemin son zamanlarda fazlasıyla önem kazanması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Çocukların yaratıcı etkinlikler sayesinde daha kalıcı öğrenme gerçekleştirdiği, iletişim becerilerinin gelişerek kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, yaratıcı düşünme becerilerinin geliştiği ve belki de en önemlisi öğrenme sürecinden zevk aldıkları öğretmen görüşleri aracılığıyla belirlenmiştir.

Yine elde edilen bulgular doğrultusunda çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin özel öğretim yöntemlerinin çok küçük bir bölümünü kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yalnızca dört teknik üzerinde durmuştur. Bunlardan ikisi de, sadece birer öğretmen kullandığı belirlenmiştir. Oysaki alanyazında ve öğretmenlerin ulaşabileceği birçok kaynakta çok çeşitli yöntemler (Proje yaklaşımı, Problem Çözme tekniği, Konuşan Resimler tekniği, Konuşma Halkası tekniği, Kavram Haritaları, Oyun Temelli Öğrenme vb.) hakkında bilgi mevcuttur.

3.3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Öğretim Yöntemlerini Hangi Durumlarda Kullandıkları

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin bir bölümü de çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini hangi durumlarda kullandıklarına yönelik görüşleri üzerine oluşturulan temalar Grafik 3'te gösterilmiştir.

Grafik 3. Özel Öğretim Yöntemlerinin Kullanım Durumları



Grafik 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin özel öğretim yöntemlerini genel olarak sınıf içi ortamdaki olumsuz davranışları önlemek için kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu düşünceye sahip okul öncesi öğretmenlerinin bazılarının görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Çocukların ilgisini çektiğinden sınıf içi sıkıntılı bir durum olduğunda bu tekniklerden her hangi birini kullanıyorum.” (Ö12)

“Pek çok durumda kullanıyorum ancak; olumsuz davranışları önlemek için daha fazla kullanıyorum.” (Ö14)

“Özel öğretim yöntemlerini kullandığımda çocuklar sınıfta sorun çıkarmadan etkinliğe katılıyorlar. Ben de aslında dolaylıda olsa bu yöntemler sayesinde sınıf içinde oluşabilecek olumsuz davranışları önlemiş oluyorum. Bu yöntemlerin bana sağladığı en önemli yararlardandır.” (Ö19).

“Çocuklar çok eğleniyorlar. Eğlenerek öğreniyorlar. Bu sayede derste sorunlu davranış sergilemiyorlar. Yöntemler olumsuz davranışları engelliyor ya da en aza indiriyor diyebilirim.” (Ö22)

Öğretmenlerin bazılar özel öğretim yöntemlerini eğitim ortamının her durumunda kullanıyorum diyerek geniş bir bakış açısı sunmuşlardır. Öğretmenlerin görüşlerinin bazılar şöyledir:

“Her durumda kullanıyorum. Bir şey öğretirken, çocuğu tanımaya çalışırken, davranış değişikliği kazandırmaya çalışırken.” (Ö6).

“Gerektiğinde her durumda kullanıyorum.” (Ö24)

Bunlarla beraber çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden ikişer tanesi kavramların öğretimi sırasında özel öğretim yöntemi kullandıklarını belirtmişlerdir. iki okul öncesi öğretmen de kaynaştırma eğitimine yönelik faaliyetlerde özel öğretim yöntemleri kullandığını vurgulamıştır. Araştırma grubunda yer alan sadece bir öğretmen özel öğretim yöntemlerini konuların pekiştirilmesi için kullandığını belirtmiştir.

“Bilgileri ve kavramları öğretirken çok işime yarıyor. Çocuklarda severek ve ilgi ile katılıyorlar.” (Ö7) (Kavramların öğretimi)

“Özel eğitim yöntemlerini daha çok kaynaştırma eğitimi alan çocuklar için kullanıyorum.” (Ö15) (Kaynaştırma eğitimi)

“Bu tekniklerin büyük çoğunluğunu çocukların konuları daha iyi pekiştirebilmeleri ve zevk alarak öğrenme sağlayabilmek için kullanıyorum.” (Ö8) (Konu pekiştirme)

Elde edilen bulgular ışığında çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin çoğunluğunun özel öğretim yöntemlerini kullanım durumlarını olumsuz davranış

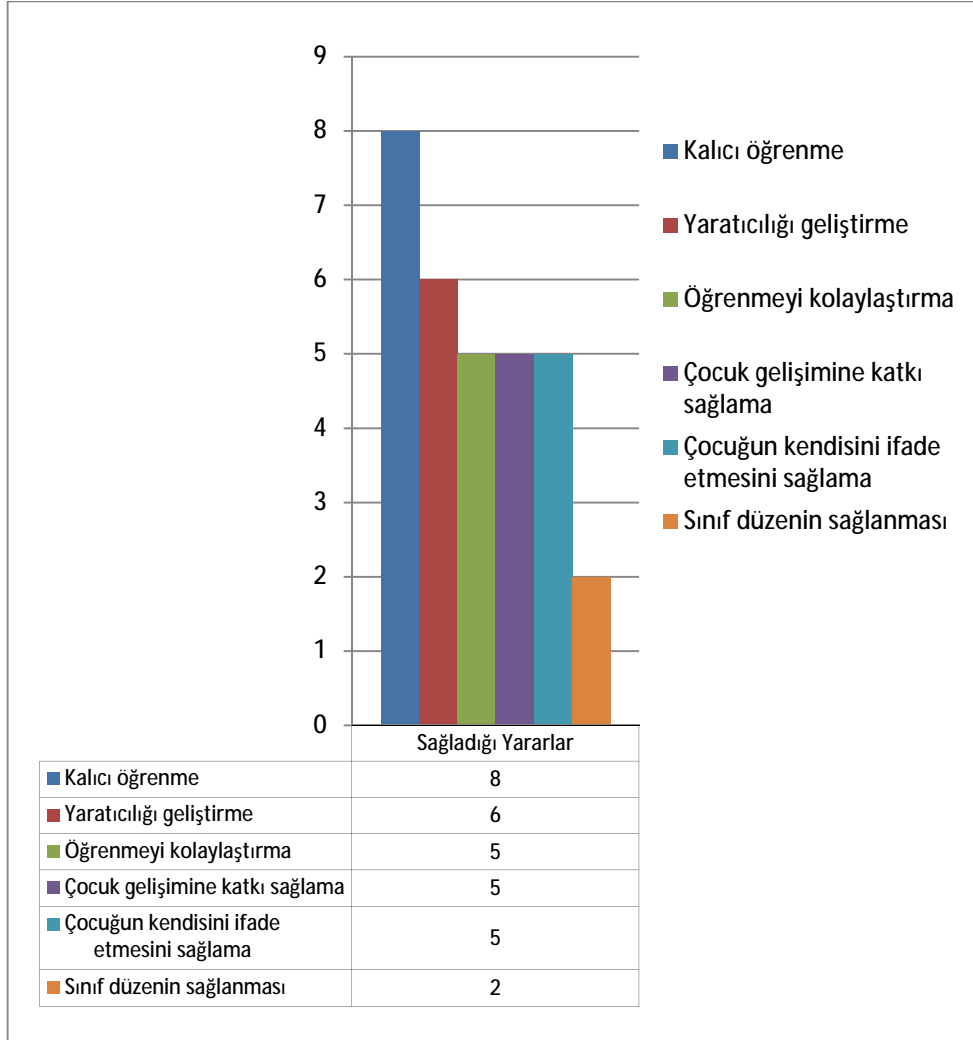
engellemek yönünde görüş bildirmesi araştırmanın ilgi çekici bulgusudur. Özel öğretim yöntemlerinin kullanımı ilk etapta eğitim ve öğretimi sağlamak olarak belirtilir. Alanyazında özel öğretim yöntemlerinin faydaları ve kullanım alanları incelendiğinde (Poyraz ve Dere, 2006)¹⁵, olumsuz davranışı ortadan kaldırma öncelikli olmamasına rağmen, bu araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri ilk sırada olumsuz davranışların ortadan kaldırılmasını belirtmişlerdir. Bu bulgular öncülüğünde çıkan bu sonucun ayrıca önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi sürecinde özel öğretim yöntemlerinin işe koşulması araştırmacılar tarafından olumlu karşılanmıştır. Özel gereksinimli çocukların kendilerini ifade etmeleri ve kendilerine olan güvenlerinin artması için bu tarz tekniklerde aktif görev almaları önemlidir.

3.4. Özel Öğretim Yöntemlerinin Sağladığı Yararlar

Araştırma grubunda yer alan 31 okul öncesi öğretmenin görüşlerine göre özel öğretim yöntemlerinin eğitim-öğretim sürecine ve çocuklara yönelik faydalarına ilişkin tema başlıkları ve vurgulanma sayıları Grafik 4'te gösterilmiştir.

Grafik 4. Özel Öğretim Yöntemlerinin Eğitim-Öğretim Sürecine Ve Çocuklara Yönelik Faydalarına İlişkin Tema Başlıkları

¹⁵ Hatice Poyraz-Hale Dere, *Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*, Anı Yayıncılık, Ankara 2006.



Grafik 4 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerinin sağladığı yararlar açısından üzerine en çok durdukları nokta yöntemlerin kalıcı öğrenmeyi sağladığı düşüncesi olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“(…) Çocuk bilgiye ulaşmada ve öğrenme sürecinde aktif oluyor ve zevk alıyor. Bu sayede öğrenme de kalıcı oluyor.”(Ö3)

“Çocuğun yaşayarak öğrenmesini ve bununla beraber öğrendiği bilgilerin kalıcı olmasını sağlıyor (…)” (Ö8)

“Öğretim daha eğlenceli bir hâl alıyor. Çocuklar etkinliklere aktif katılıyor. Bu da öğrenmeyi kalıcı hale getiriyor.” (Ö19)

“Özel öğretim yöntemleri çocuğun motive olmasını sağlıyor. Böyle anlatılan konu çocuklarda daha kalıcı bir şekilde yer ediyor.” (Ö24)

Özel öğretim yöntemlerine yönelik öğretmenlerin üzerinde durduğu bir diğer önemli nokta bu yöntemlerin çocuğun yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği yönündedir. Bu düşünceye sahip öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Çocuklar farklılıkları sevdiği için ve bu yöntemler çocuğu merkeze aldığı için yararlıdır. Çocukların çeşitli fikirler ortaya çıkmakta ve yaratıcılıklarını olumlu yönde etkilemektedir.” (Ö2)

“(…) Özellikle beyin fırtınası tekniğinde çocukların çok değişik yaratıcı fikirler oluşturduğunu görüyorum. Bu teknikler yaratıcılığı çok fazla destekliyor.” (Ö13)

Bu görüşlerle beraber öğretmenler özel öğretim yöntemlerinin ‘öğrenmeyi kolaylaştırma’, ‘çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlama’, ‘çocuğun kendini ifade edebilmesini sağlama’ ve ‘sınıf düzenini sağlama’ da özel öğretim yöntemlerinin faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

“(…) Farklı öğretim teknikleri çocukları motive ediyor ve çabuk öğrenmelerini sağlıyor.” (Ö1) (Öğrenmeyi kolaylaştırma)

“(…) Farklı yöntemler kullanmak çocuğun hem ilgisini çekmekte hem de kazanılması istenileni kazanması kolaylaşmaktadır.” (Ö20) (Öğrenmeyi kolaylaştırma)

“Teknikler sayesinde en uygun ortam yaratıldığından çocuğun gelişimine önemli katkılar sağlar. Dil gelişimi bence ilk sıradadır.” (Ö4) (Çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlama)

“(…) Her çocuk kendini farklı şekilde ifade eder. Bir yöntem onun gelişimine uygun olamayabilir bu yüzden çocuk yeteneklerini ortaya çıkaramayabilir. Ama farklı bir teknikle harikalar yaratabilir. Bu yöntemler kullanıldıkça çocuğun eksik kalmış gelişim alanları gelişecektir.” (Ö10) (Çocuğun gelişim alanlarına katkı sağlama)

“Bu tekniklerde çocuk aktif rol alır. Öz güveni gelişir. Böylece kendisini daha rahat ifade eder.” (Ö15) (Çocuğun kendini ifade edebilmesini sağlama)

“(…) Çocukların kendini rahat ifade etmeleri için farklı yöntemler kullanılmalı. Çocukların öz güveni artıyor. Birebir katıldığı için hem eğleniyor hem öğreniyor.” (Ö25) (Çocuğun kendini ifade edebilmesini sağlama)

“Öğretmen bu konuda kendini geliştirebildiyse çocuklara daha verimli olabilmekte. Sınıf disiplinini sağlayabilmekte (...)” (Ö21) (Sınıf düzenini sağlama)

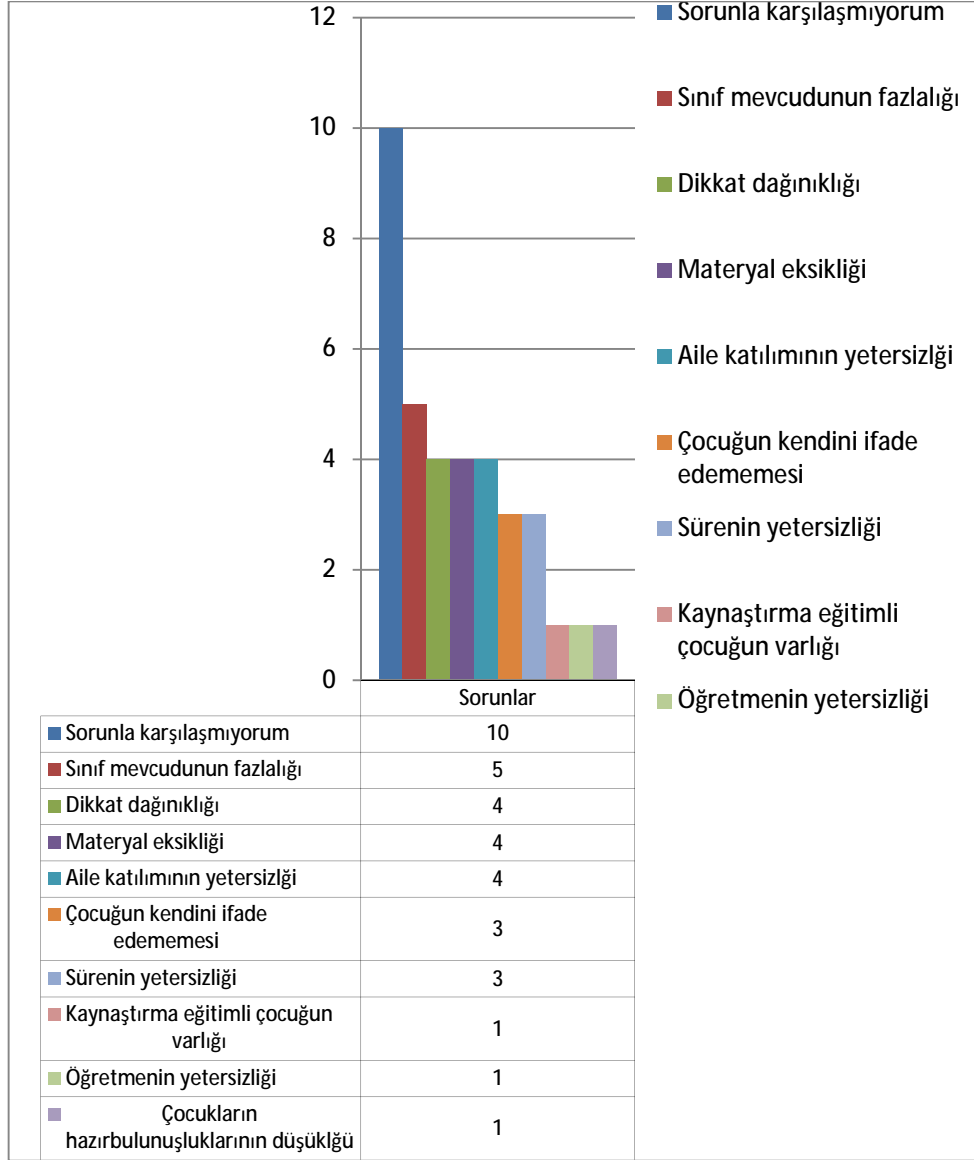
Bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenler özel öğretim yöntemlerinin eğitime sağladığı katkılar üzerinde daha fazla durmuşlardır. Özellikle eğitimde kalıcılığın sağlanması ve öğrenmeyi kolaylaştırma öğretmenlerin sıklıkla bahsettiği konular olmuştur. Brewer (2007)¹⁶ okul öncesi eğitimde kullanılan yöntemlerin temel amacının öğrenmeyi kolaylaştırma olduğu üzerinde durmuştur. Yine çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenleri, çocuğun gelişim alanlarına fayda sağlama noktasında görüş bildirmişlerdir. Çocuğun kendisini rahat ifade edebilmesine olanak tanınması da özel öğretim yöntemlerinin yararı olarak söylenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde yalnızca iki kez özel öğretim yönteminin sınıf içi düzeni sağlamada yararlı olduğu görüşü bildirilmiştir. Bu bulgu, özel öğretim yöntemlerinin kullanım alanları sorusuna verilen olumsuz davranışı ortadan kaldırma teması ile paralellik göstermektedir. Bu araştırmanın bir diğer ilgi çekici bulgusudur.

3.5. Özel Öğretim Yöntemlerini Uygularken Karşılaşılan Sorunlar

Çalışma grubunda yer alan okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini uygularken karşılaştıkları sorunlar Grafik 5’te gösterilmiştir.

Grafik 5. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özel Öğretim Yöntemleri Uygularken Karşılaştıkları Sorunlar

¹⁶ J, A. Brewer, Introduction to early childhood education. (Sixth Edition), Pearson Boston 2007.



Grafik 5 incelendiğinde çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin büyük bir kısmı özel öğretim yöntemleri uygularken herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin geri kalanları ise bu teknikleri uygularken çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını bildirmişlerdir. Çalışmaya dahil olan okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden bazıları şöyledir.

“Çocuk sayısı fazla olduğundan yöntemleri uygulamakta sıkıntı yaşıyorum. O kadar çocuğu (N=26) bir araya getirip organize etmek ve süreci doğru sürdürmek çok zor oluyor. Yoruluyorum.” (Ö2) (Sınıf mevcudunun fazlalığı)

“Sınıfların kalabalık olması beni çok yoruyor (...)” (Ö12) (Sınıf mevcudunun fazlalığı)

“Çocuklar bir süre sonra dikkatlerini kaybediyorlar. Onları toplamak ve yeniden eğitime odaklanmalarını sağlayamıyorum. Dikkatlerini toplamak zor.”(Ö8) (Dikkat dağınıklığı)

“Okul öncesi gruplar bazen yorucu ve zaman alıcı olabiliyor. Önceden iyi planlamak gerekiyor. Öğretmenin rehberliği ve sınıf yönetimi de çok etkili olmalı çünkü; sınıfın dikkatini toplamak çok uzun sürebiliyor.” (Ö19) (Dikkat dağınıklığı)

“Yeterli alt yapıya sahip olmadığımızı düşünüyorum. Materyal konusunda çok büyük eksiklikler var. Çocuklarla yapıyoruz o da ayrı zaman alıyor. Bu seferde planlanan sürenin dışına çıkıyoruz.” (Ö14) (Materyal eksikliği)

“(…) Ebeveynler kesinlikle çalışmalara destek olmuyorlar. Bu durum çalışmalarını olumsuz yönde etkiliyor. Çünkü bazen sınıfta yanımızda yardımcı olacak birilerini arıyoruz. Veliye söylediğimizde hepsinin bir anda işi çıkıyor. (Ö14) (Aile katılımının yetersizliği)

“Ebeveynler okula da çocuğuna da aşırı ilgisiz. Bazı şeyler istediğimizde çocuktan önce veli unutup.” (Ö15). (Aile katılımının yetersizliği)

“Aileler çok bilinçsiz yardım istediğimizde ya da aileden birilerine sor bakalım bir fikir al diyoruz. Aile hiç ilgilenmiyor. Ben anlamıyorum diyip çocuğu yolluyorlar. Hatta bir velim çocuğuna öğretmenin yarın anlatır bana sorma demiş. (...)” (Ö18) (Aile katılımının yetersizliği)

“Genel olarak çocuğun kendini iletişime kapatması, konuşmaması, cevap vermemesi gibi durumlarda sorun yaşıyoruz.” (Ö26) (Çocuğun kendini ifade edememesi)

“Teknikler çocuğa düşünmek için zaman ver dese de, başka faaliyetlerde yapmak zorunda olduğumuzdan yeterli zamanı veremiyorum. Süre sıkıntısını çok sık yaşıyorum.” (Ö28). (Sürenin yetersizliği)

“Sınıfımda kaynaştırma eğitimi olan çocuk var. Bu çocuğum katılmak istiyor çalışmaya ona da fırsat veriyorum. Ama ona yardım edeceğim ve bir şeyler söyleyecek diye çok vakit harcıyorum. Söz hakkı vermezsem içime sinmiyor. Verince de diğer çocuklar dağılıyor. Büyük sıkıntı oluyor.” (Ö12) (Kaynaştırma eğitilmiş çocuğun varlığı)

“Ben kendimi yeterli görmüyorum. Bu teknikleri sağlıklı uyguluyormuşum gibi gelmiyor bana (...).” (Ö18). (Öğretmen yetersizliği)

“İnanın bazı çocuklar hazırbulunuşluk için çok alt düzeydeler. Onlarla bu çalışmaları yapamıyorum. Çünkü beni çok yoruyorlar.” (Ö4) (Çocukların hazırbulunuşluklarının düşüklüğü)

Bu bulgular ışığında çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin özel öğretim yöntemlerini uygularken çok çeşitli sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Her ne kadar 10 öğretmen herhangi bir sorunla karşılaşmadığını belirtse de; katılımcı diğer öğretmenlerin özellikle sınıf mevcutlarının fazlalığından, çocukların dikkatinin çabuk dağıldığından ve aile katılımının yetersizliği başta olmak üzere çok çeşitli sorunlar üzerine görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden sadece bir tanesi kendisine yönelik eleştiri de bulunmuştur. Öğretmen kendi bilgi düzeyinin yetersiz olduğunu belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri hakkında görüşlerini almak amacıyla nitel araştırma tekniklerinden görüşme yoluyla toplam 31 okul öncesi öğretmeni ile yapılan görüşmeler sonrası elde edilen bulgulardan yola çıkılarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tümü özel öğretim yöntemlerinin eğitim sürecinde uygulanmasının gerekli olduğunu bildirmiştir. Buna gerekçe olarak özel öğretim yöntemlerinin, çocukların farklı gelişim alanlarını ve yeteneklerini geliştirmesi, çocukların öğretim esnasında ilgisini çekmesi, kalıcı öğrenmeyi sağlaması, eğitimi verimli kılması, yaratıcı düşünme becerisini geliştirmesi ve çocuk hakkında doğru bilgi elde edilebilmesi açısından gerekli olduğunu düşündükleri saptanmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin kullandıkları özel öğretim yöntemlerinin çeşitliliğinin istenilen düzeyde olmadığı anlaşılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri drama tekniği ve beyin fırtınası tekniği üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Öğretmenleri özel öğretim yöntemlerini yoğunlukla olumsuz davranışların ortadan kaldırılması için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bununla beraber öğretmenlerin kavramları öğretmede, konuların pekiştirilmesinde ve kaynaştırma eğitimi alan çocukların eğitim ortamına dahil edilmesinde özel öğretim yöntemlerini kullandıkları anlaşılmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmenler, özel öğretim yönteminin faydaları olarak kalıcı öğrenmeyi sağlaması, çocukların yaratıcılıklarının desteklenmesi ve

geliştirilmesi, öğrenmeyi hızlandırması ve kolaylaştırması, tüm gelişim alanlarına (özellikle dil gelişimine) katkı sağladığı düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda son olarak katılımcı öğretmenlerin önemli bir bölümünün (N=10) özel öğretim yöntemlerini uygularken herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Problem yaşayan öğretmenlerin sorunları: çocukların dikkatlerinin çabuk dağılması, sınıf mevcutlarının fazla olması, materyal eksikliği, ailelerin eğitim sürecine yeterli katkıyı yapmadıkları ve öğretmenlerin yetersizlikleri olarak tespit edilmiştir.

Araştırmada elde sonuçlar dikkate alınarak öneriler sunulduğunda;

Araştırmanın deseni gereği sonuçlar küçük bir grubun görüşünü temsil etmektedir. Bu görüşler yapılacak daha kapsamlı bir araştırmanın ön çalışması olabilecek niteliktedir. Bu nedenle bundan sonra benzer alanda yapılacak çalışmanın geniş kapsamlı ve çok daha fazla katılımcıyla yürütülmesinin alanyazına ve alanda emek harcayan bilim insanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin eğitim sürecinde özel öğretim yöntemlerinin çeşitlerini kullanmak yerine bazı tekniklerde ısrar ettikleri düşünüldüğünde; öğretmenlerin özel öğretim yöntemlerini daha yakından tanıyacakları ortamların oluşturulması ve bu ortamlarda bu tekniklerin uygulamalı öğretilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öncelikli olarak bu sıkıntının hangi aşamada kaynaklandığı tespit edilmelidir. Lisans eğitiminde verilen eğitimin uygulamalı olması veya özellikle okul öncesi öğretmenlerine mesleğe başladıktan sonra da bu eğitimlerin verilmesine devam edilmesinin bu sorunu ortadan kaldırmaya yardımcı olacağı araştırmacılar tarafından ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H.Ö., “Yaratıcı drama derslerine (okulöncesinde drama ve ilköğretimde drama) ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi”, *Yaratıcı Drama Dergisi*, 2006b 1(2), 7-11.
- Alisinanoğlu F, Dinç B, Güven G ve diğerleri, *Okul öncesi Dönemde Özel Öğretim Yöntemleri*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2011.
- Aral, N., Kandır, A., Yaşar, C.M., *Öğretmen rehber kitabı, okul öncesi eğitim ve anasınıfı programları*, Ya-Pa Yay., İstanbul 2000.
- Aslan E., *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2008.

- Balat, Gülden Uyanık, Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri, R. Zembat (Editör), *Okul Öncesi Eğitimde Anlatım, Tartışma, Soru Cevap, Örnek Olay, Gezi Gözlem Ve Gösteri Öğretim Yöntemleri*, Anı Yayıncılık, 2010. 155-284.
- Brewer, J., A., *Introduction to early childhood education*, (Sixth Edition), Pearson, Boston 2007.
- Çelik E, Çağdaş A., *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 23, 2010.
- Fontaine, N. S., Torre, L. D., Grafwallner, R. & Underhill, B., Increasing quality in early care and learning environments, *Early Child Development And Care*, 2006, 176, (2), 157–169.
- Gürkan, Tanju, Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri, R. Zembat (Editör). *Okul Öncesi Eğitim Programı*, Birinci Baskı, Anı Yayıncılık, 2010, ss. 35-60.
- Güven Metin, G., *Dramanın 5-6 yaş çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerine etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1999.
- Kamay, P.O. ve Kaşker, Ş.Ö, *İlk fen deneyimlerim*, SMG Yayıncılık, Ankara 2006.
- Kıldan O, Pekdaş M., Erken Çocukluk Döneminde Fen ve Doğa İle İlgili Konuların Öğretilmesinde Okulöncesi Öğretmenlerinin Görüşlerinin Belirlenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 2009, 10 (1): 113-127.
- McCaslin, N., *Creative drama in the classroom and beyond*, Pearson Education, United States of America 2006.
- Min Lin, S., *The effect of creative drama on story comprehension for children in Tawan*, Unpublished doctorate thesis, Arizona State University 1999.
- Özözer Y. (2004). *Ne parlak fikir. yaratıcı düşünme yöntemleri*. Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Poyraz, H. Ve Dere, H., *Okul öncesi eğitiminin ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık, Ankara 2006.
- Sansar S.B., *Okul öncesi öğretmenlerin fen öğretimine yönelik tutumları ile fen etkinliklerinde kullandıkları yöntemler arasındaki ilişkinin incelenmesi (Kütahya ili örneği)*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2010.

Şahin, F., *Okulöncesi öğretmenlerin fen kavramlarını öğretiminde kullandıkları metodların tespiti*, II. Ulusal Fen Bilimleri Sempozyumu Bildirileri (s 74-90), Marmara Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1996.

Yıldırım A. ve Şimşek H., *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin, (7. Baskı) Ankara 2008.

Zembat, R., *Nitelik açısından okul öncesi eğitim kurumları ve ilgili bir araştırma, Atatürk Eğitim Fakültesi*. Yayın No: 40, İstanbul 2001.

Zülfikar T., *Okul öncesi eğitim etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemlerinin ve tekniklerinin incelenmesi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.

GENİŞ ÖZET

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarında önemli roller oynayan; bedensel, psikomotor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, ailelerde ve kurumlarda verilen eğitimle kişiliğin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Aral, 2000). Öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucunda davranışlarında oluşan kalıcı ve izli değişikliklerdir. Öğrenme ile bireyin davranışlarında bir değişim meydana gelir, bu değişim kalıcı olur, kendi yaşantısı sonucunda meydana gelir ve süreklilik özelliği vardır (Gürkan, 2010). Öğrenmenin kasıtlı olduğu bu dönemde okul öncesi öğretmenleri çeşitli yöntem ve teknikleri, metotları kullanarak etkili öğrenmeyi gerçekleştirmeye çalışabilirler (Balat, 2010:257).

Okul öncesi öğretmenlerin, çocukların özelliklerine uygun yöntem ve teknikleri bilmesi ve uygulaması şüphesiz önemlidir. Literatürde okul öncesi öğretmenlerin özel öğretim yöntemleri uygulamalarına yönelik yeterli araştırma bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, çalışmamızda okulöncesi dönemdeki öğretmenlerin sıklıkla hangi öğretim yöntemlerini kullandıklarının belirlenmesi, bu yöntemlere ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Bu temel amaç kapsamında belirlenen alt amaçlar şunlardır:

1. Okul öncesi eğitimde özel öğretim yöntemleri gerekli midir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin en sık kullandığı özel öğretim yöntemi hangisidir?
3. Okul öncesi öğretmenleri özel öğretim yöntemlerini hangi durumlarda kullanılıyor?
4. Öğretim yöntemlerinin sağladığı yararlar nelerdir?
5. Yöntemleri uygularken karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden biri olan olgubilim çalışmasıdır. Olgubilim, bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma desenidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 79). Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ve Kayseri’de MEB’e bağlı bağımsız anasınıflarında görev yapan 31 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yapılmıştır. Her görüşme 20 ile 40 dakika arası sürmüştür. Tüm görüşmeler 25 gün içerisinde tamamlanmıştır. Katılımcılara görüşme formu verilmiştir. Verilerin çözümlenmesi sürecinde öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yüzde-frekans (%-f) betimsel analizinden yararlanılmıştır. Alt problemler esas alınarak veriler gruplandırılmıştır. Elde edilen bulgular aracılığıyla görüşler ortaya konmuştur. Görüşmeler ile elde edilen veriler, görüşmelerden alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın veri işleme sürecinde içerik analizi yapılarak kodlar oluşturulmuş, daha önceden belirlenen kavramların yanı sıra verilerin kodlanması esnasında ortaya çıkan kavramlara göre yapılmıştır. Ardından kodları genel düzeyde açıklayan temalar belirlenmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemleri hakkında görüşlerini almak amacıyla nitel araştırma tekniklerinden görüşme yoluyla toplam 31 okul öncesi öğretmeni ile yapılan görüşmeler sonrası elde edilen bulgulardan yola çıkılarak şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tümü özel öğretim yöntemlerinin eğitim sürecinde uygulanmasının gerekli olduğunu bildirmiştir. Araştırma sonucunda çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin kullandıkları özel öğretim yöntemlerinin çeşitliliğinin istenilen düzeyde olmadığı anlaşılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri drama tekniği ve beyin fırtınası tekniği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin özel öğretim yöntemlerini yoğunlukla olumsuz davranışların ortadan kaldırılması için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenler, özel öğretim yönteminin faydaları olarak kalıcı öğrenmeyi sağlaması, çocukların yaratıcılıklarının desteklenmesi ve geliştirilmesi, öğrenmeyi hızlandırması ve kolaylaştırması, tüm gelişim alanlarına (özellikle dil gelişimine) katkı sağladığı düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda son olarak katılımcı öğretmenlerin önemli bir bölümünün (N=10) özel öğretim yöntemlerini uygularken herhangi bir sorunla karşılaşmadıkları belirlenmiştir. Problem yaşayan öğretmenlerin sorunları: çocukların dikkatlerinin çabuk dağılması, sınıf mevcutlarının fazla olması, materyal eksikliği, ailelerin eğitim sürecine yeterli katkıyı yapmadıkları ve öğretmenlerin yetersizlikleri olarak tespit edilmiştir.